

Gökyüzü

Dr. Tuba Sarıgül

[TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi

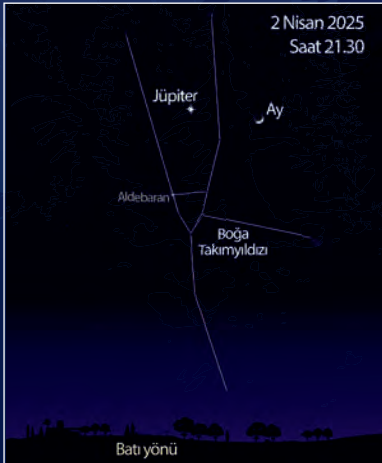
Nisan Ayında Gezegenler, Alacakaranlıkta ve Şafak Vakti Görülenler Şeklinde İkiye Ayrılıyor

Nisan ayında Mars ve Jüpiter gün batımında gökyüzünde görülebilirken Merkür, Venüs ve Satürn şafak vakti gökyüzünde tekrar belirlemeye başlıyor. Lyrid (Çalgı) Gök Taşı Yağmuru 21-22 Nisan gecesi en yüksek etkinliğe ulaşıyor.

Jüpiter

Jüpiter nisan ayında Güneş'in batışından sonra gökyüzündeki en parlak gezegen. Ayın ilk günlerinde Güneş'in batışından sonra güneybatı-batı yönünde ufku yaklaşık 55 derece üzerinde beliren Jüpiter, gece yarısına yakın saatlerde batı-kuzeybatı yönünde ufuktan batıyor. Jüpiter ayın ilerleyen günlerinde daha erken saatlerde batmaya başlıyor.

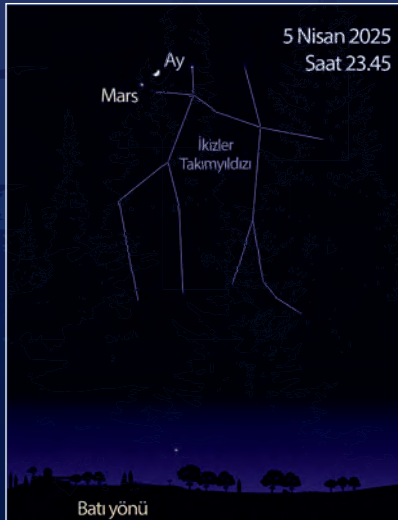
2 Nisan akşamı Jüpiter'i ve ilk dördün evresine yaklaşan Ay'ı batı yönünde ufku üzerinde birbirine yakın görebilirsiniz.



Mars

Nisan ayında akşamları gökyüzünde görebileceğiniz ikinci gezegen ise Mars. Mars'ı, Güneş'in batışından sonra ufku yaklaşık 70 derece üzerinde, İkizler Takımyıldızı'nda bulabilirsiniz. Ayın başında gece yarısından yaklaşık üç saat sonra batı-kuzeybatı yönünde ufuktan batan ve ayın ilerleyen günlerinde daha erken batmaya başlayan Mars'ın gökyüzünde görülebileceği süre kısalmıyor.

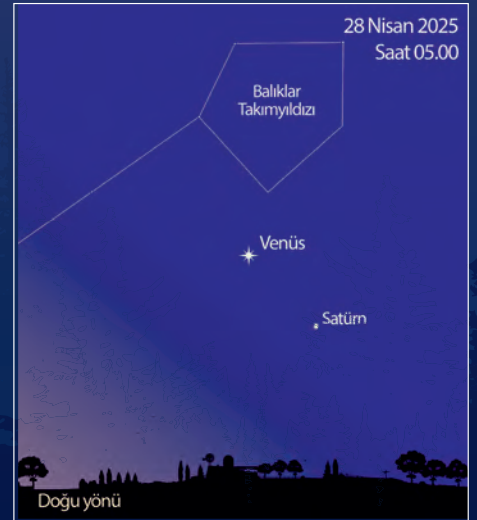
5 Nisan gecesi Mars'ı ve ilk dördün evresindeki Ay'ı İkizler Takımyıldızı'nda birbirine yakın görebilirsiniz.



Venüs

28 Nisan sabahı Venüs ve Satürn'ü Güneş'in doğuşundan önce doğu yönünde ufku üzerinde birbirine yakın görebilirsiniz.

Mart ayının sonunda Güneş ile Dünya arasından geçen Venüs, nisan ayında Güneş'in doğuşundan önce gökyüzünde görülebiliyor. Venüs, ayın başında şafak vakti ufka son derece yakın olsa da ilerleyen günlerde ufku üzerinden yüksekliği artıyor. Nisan ayının başında Güneş ile aralarındaki mesafe çok az olan Venüs'ün gezegen yuvarlağının yaklaşık %4'ü

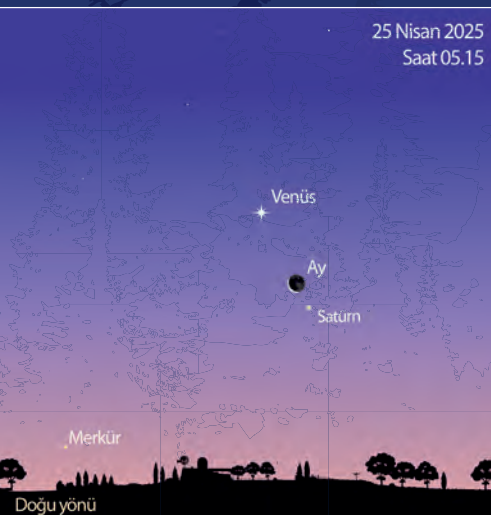


aydınlık görünürken ayın sonunda bu oran %28'e çıkıyor. Aynı zamanda parlaklığı da artıyor.

Satürn

Geçtiğimiz ay yörünge hareketi sırasında Dünya'ya göre Güneş'in arkasından geçen Satürn nisan ayında Güneş'in doğuşundan önce gökyüzünde tekrar ortaya çıkmaya başlıyor. Ancak Satürn'ün ufkun üzerinden yüksekliği çok düşük olduğundan görülmesi son derece zor.

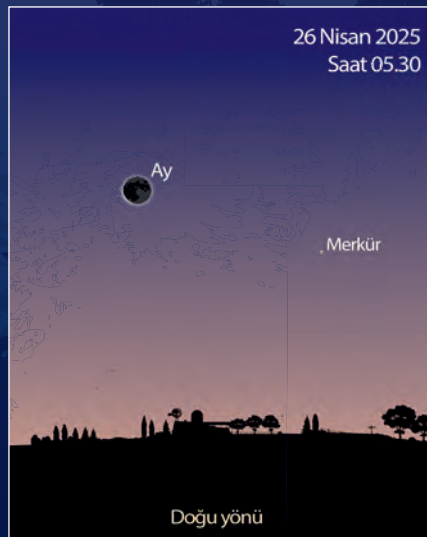
25 Nisan sabahı Satürn'ü ve hilal şeklindeki Ay'ı birbirine yakın görebilirsiniz. Bu tarihte açık bir ufukta Merkür ve Venüs'ü de bu iki gök cismiyle birlikte görmeyi deneyebilirsiniz.



Merkür

Merkür de Venüs gibi mart ayının sonunda Güneş ile Dünya'nın arasından geçmişti. Güneş sisteminin en küçük gezegeni nisan ayında şafak vakti gökyüzünde tekrar ortaya çıkıyor. 21 Nisan'da ise en büyük batı uzanımı konumuna geliyor. Güneş ile aralarındaki açıl mesafenin en yüksek olduğu bu konumdayken Merkür genellikle gözlem için son derece uygun olsa da nisan ayı boyunca ufkun üzerinde çok yükselmediğinden görülmesi için açık bir ufuktan ve yüksek bir konumdan gözlem yapılması gerekiyor.

26 Nisan sabahı Merkür ve hilal şeklindeki Ay'ı Güneş'in doğuşundan kısa bir süre önce doğu yönünde ufkun üzerinde görmeyi deneyebilirsiniz.



Lyrid (Çalgı) Gök Taşı Yağmuru

Lyrid (Çalgı) Gök Taşı Yağmuru, 21-22 Nisan gecesi en yüksek etkinliğe ulaşıyor.

En yüksek etkinliğe ulaştığı tarihte gök taşlarının gökyüzünde ortaya çıkıp etrafa dağılıyormuş gibi göründükleri nokta yani saçılma noktası, Güneş'in batışından yaklaşık bir saat sonra kuzeydoğu yönünde ufkun üzerinden doğuyor ve şafak vaktine yakın saatlerde ufkun üzerinde en yüksek noktaya ulaşıyor. Saçılma noktasını Çalgı Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı Vega'nın yakınlarında bulabilirsiniz.

Her yıl nisan ayının ikinci yarısında aktif olan Lyrid Gök Taşı Yağmuru, bilinen en eski gök taşı yağmurlarından biri. Çinliler tarafından yapılan ilk gözlem kayıtları M.Ö. 687 yılına dayanıyor.

Kaynağı, C/1861 G1 (Thatcher) kuyruklu yıldızı olan Lyrid Gök Taşı Yağmuru sırasında gök taşları arkalarında uzun izler bırakmaz, daha çok parlak ışık patlamaları şeklinde görülürler.

Mikro Ay ve Süper Ay

İlk dördün

5 Nisan
Saat: 05.14



Dolunay

13 Nisan
Saat: 03.22



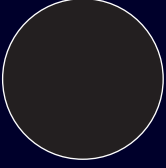
Son dördün

21 Nisan
Saat: 04.36



Yeni ay

27 Nisan
Saat: 22.31



Yeröte

14 Nisan Saat: 01.48
406.295 km

Yerberi

27 Nisan Saat: 19.17
357.119 km

Ay'ın Dünya etrafındaki yörüngesi mükemmel bir çember şeklinde değildir. Bu nedenle Ay'ın yörünge hareketi sırasında Dünya ile aralarındaki mesafe değişir. Ay'ın Dünya'ya en yakın olduğu konum yerberi, en uzak olduğu konum ise yeröte olarak isimlendirilir.

Ay'ın Dünya'ya en yakın konumdan geçtiği zaman dolunay evresinde olduğu zamanla yaklaşık olarak denk gelirse böyle zamanlarda gerçekleşen dolunay Süper Ay olarak isimlendirilir. Mikro Ay ise Ay'ın yeröte konumundan geçtiği zamana yakın zamanlarda gerçekleşen dolunaya verilen isimdir. Süper Ay sırasında Ay'ın görünür büyüklüğü Mikro Ay sırasında olduğundan %14 daha fazladır. Aynı zamanda %30 daha parlak görünür.

Nisan ayında ise Ay, 13 Nisan'da dolunay evresindeyken 14 Nisan'da yeröte konumuna geliyor yani Mikro Ay gerçekleşiyor. Büyüklük farkını çıplak gözle algılamak zor olsa da siz de 13 Nisan'da 2025'in en küçük dolunaylarından birini gözlemleyebilirsiniz.

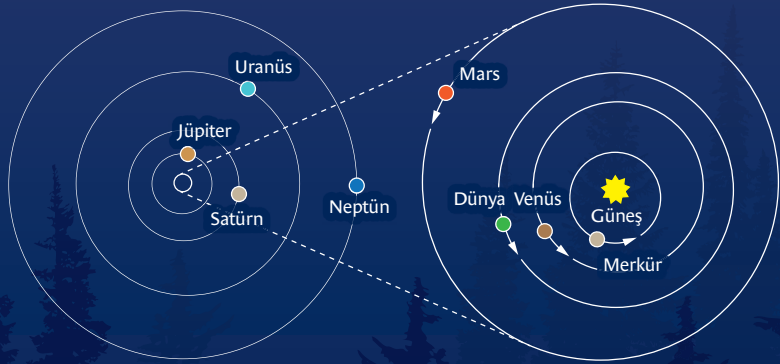


NASA/Coddard/Lunar Reconnaissance Orbiter

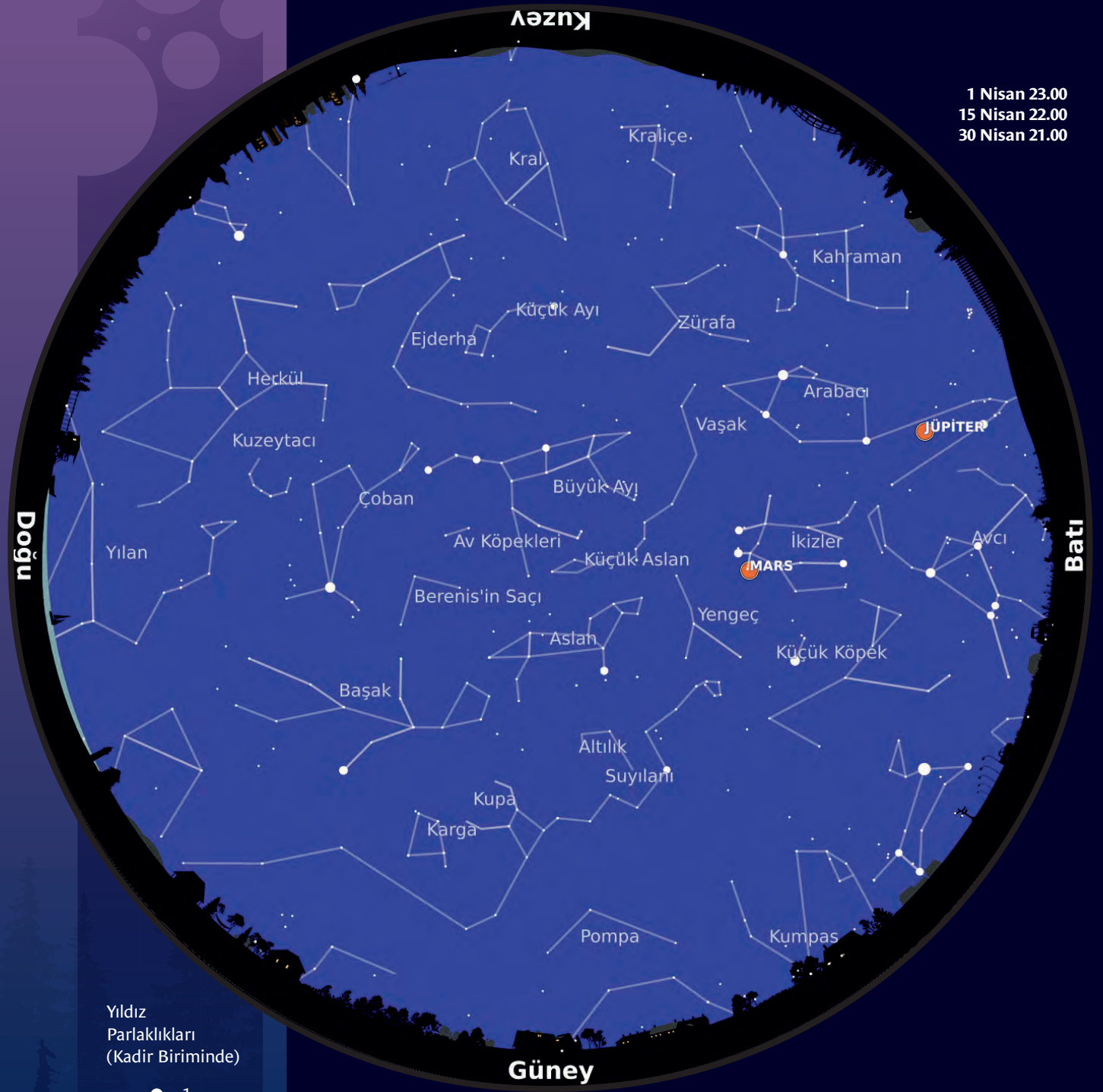
Ayın Önemli Gök Olayları

- 5 Nisan** Ay, ilk dördün evresinde
Ay ve Mars yakın görünümde
Ay ve Polluks yakın görünümde
- 8 Nisan** Ay ve Regulus yakın görünümde
- 10 Nisan** Ay ve Satürn yakın görünümde
- 13 Nisan** Ay, dolunay evresinde
Ay ve Spika yakın görünümde
- 14 Nisan** Ay, Dünya'ya en uzak konumda
- 17 Nisan** Ay ve Antares yakın görünümde
- 21 Nisan** Ay, son dördün evresinde
Merkür, en büyük batı uzanımı konumunda
- 21-22 Nisan** Lyrid (Çalgı) Gök Taşı Yağmuru en yüksek etkinliğinde
- 25 Nisan** Ay ve Venüs yakın görünümde
Ay ve Satürn yakın görünümde
- 26 Nisan** Ay ve Merkür yakın görünümde
- 27 Nisan** Ay, yeni ay evresinde
Ay, Dünya'ya en yakın konumda
- 28 Nisan** Venüs ve Satürn yakın görünümde

Nisan Ayında Gezegenlerin Birbirlerine Göre Yörüngelerindeki Konumları



Çizimdeki oklar, Güneş sisteminde yer alan iç gezegenlerin nisan ayında yörüngelerindeki hareketlerini gösteriyor. Dış gezegenlerin yörüngelerindeki konumları, ay içinde birbirine göre çok değişmediği için nisan ayının ortasındaki konumları, çizimde nokta şeklinde belirtilmiştir.



1 Nisan 23.00
15 Nisan 22.00
30 Nisan 21.00

Yıldız
Parlaklıkları
(Kadir Biriminde)

- - 1
- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Kaynaklar

- Okuyan, O. ve Köseoğlu, D. K., "2025 Gök Olayları Yıllığı", *Bilim ve Teknik*, Sayı 686, 2025.
- "Observing October 2024", *Sky and Telescope*, Cilt 149, Sayı 4, 2025.
- Ratcliffe, M. ve Ling, A., "Sky This Month", *Astronomy*, Cilt 53, Sayı 4, s. 28-35, 2025.
- <https://in-the-sky.org/newscal.php>
- <https://www.amsmeteors.org/meteor-showers/meteor-shower-calendar/>
- <https://www.rmg.co.uk/stories/topics/what-supermoon>